

Hensikt med pårørendeundersøkelsen:

Resultater av undersøkelsen skal hjelpe Asker LPP til å påvirke helsetjenesten til i større grad involvere pårørende i behandling av bruker, bruke pårørende som ressurs og bli flinkere til å informere/ivareta pårørende. Undersøkelsen skal bidra til å avdekke pårørendes behov for kunnskap og støtte.

Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse (LPP Asker)
Asker, 31/1-2019
Rolf Birketvedt

Oppsummering av resultater. Undersøkelsen er vedlagt til slutt.

Motspillere eller medspillere?

Undersøkelsen viser at det er vesentlig mangel på samspill mellom pårørende og helsetjenesten.

Ingen av respondentene har svart at individuell plan brukes av helsetjenesten i Asker kommune. Undersøkelsen viser at alle pårørende ønsker å "hjelp og støtte" men helsetjenesten involverer pårørende i liten grad, ei eller gir dem kunnskap til å samhandle slik at bruker/pasient eksempelvis blir motivert for endring eller spesialistbehandling i institusjon.

Medvirkning av både bruker og pårørende i individuell plan sikrer felles strategi og tiltak mot felles mål. Pårørende kjenner ofte best hvilke ressurser og egenskaper bruker besitter og det kan brukes i planprosessen. Når pårørende utelates for involvering kan man anta at pårørendes tillit til behandler og helsetjenesten, over tid svekkes. Pårørende opplever frustrasjon og utmattelse. En av respondentene skriver "syk" med store bokstaver i kommentarfeltet. Maktesløsheten beskrives også i kommentarfeltet av fagperson/pårørende som selv jobber i psykiatrien. Undersøkelsen viser likevel at pårørende hjelper og støtter svært mye. Det er risiko for at pårørende og helsetjenesten jobber mot hverandre til ulempe for bruker/pasient fremfor for å oppnå fordelen ved strategisk samhandling og koordinering, noe individuell plan tilrettelegger for.

Behovet for tillit mellom behandler og pasient er velkjent. Behovet for tillitsforhold mellom helsetjenesten og pårørende kan være vel så viktig. Pårørende bør inviteres med i samhandling gjennom individuell plan og psykoedukativt arbeid. Pårørende trenger "å behandles" med involvering, kunnskap og forståelse. Når tjenesteyter og pårørende ikke spiller på samme lag, og det mangler kunnskap hos pårørende, er det risiko for at motspillet muliggjør et langtidsløp med rus eller psykisk lidelse fordi pårørende hjelper og støtter på feil premisser og med uheldig tilnærming. Jo lenger tid, desto mer kan lidelsen forverres.

Ovenstående funn kan tyde på at helsetjenesten i Asker kommune ikke evner å mobilisere pårørende og går derved glipp av pårørende som en ressurs. Et spørsmål er om mobilisering av pårørende i tidlig fase kan være avgjørende for resultater i fase for tidlig intervensjon?

Manglende involvering av pårørende viser seg også når det gjelder ansvarsgruppe; kun 2 av 16 respondenter svarer at ansvarsgruppe er opprettet og at de deltar i denne. Det samme forholdet gjelder koordinatorrollen; 5 svarer at ja, bruker har koordinator mens 6 svarer at bruker ikke har koordinator, 3 vet ikke hva det er og 4 vet ikke om bruker har koordinator.

11 av 16 pårørende bekrefter i undersøkelsen at de delvis eller stor grad påtar seg "koordinatorrollen" for samordning av tjenesteapparatet.

Når så mange respondenter føler at de må koordinere hjelpeinstanser, kan det tyde på at kommunen mangler

implementering av rutiner, kunnskap og verktøy for å koordinere og samhandle, eksempelvis individuell plan, ansvarsgruppe og koordinator.

Kunnskap:

10 av 16 svarer ja på spørsmål om behov for kunnskap om tvangsbehandling, 1 vet ikke og 5 har svart nei (en av disse er selv fagperson i psykiatrien).

Ovenstående kan antyde at bruker/pasient ikke ønsker å ta i mot spesialistbehandling med innleggelse og at det kan være behov for dette. Alle pårørende bortsett fra fagpersonen svarer; ja, jeg ønsker å hjelpe. Samtidig svarer pårørende at er det stort behov for kunnskap og om hvordan man kan hjelpe.

Igjen viser undersøkelsen at helsetjenesten må involvere pårørende, også øke deres kunnskap. Pårørende må gjøre pårørendes jobb slik at helsetjenesten kan motivere bruker/pasient til endring, men pårørende trenger å vite hvordan, i samråd med behandler. Kunnskap og involvering vil sette pårørende i stand til å sette egne grenser, bedre egen situasjon og samtidig kan det bidra i endringsprosessen til bruker/pasient. Det øker muligheten for tilfriskning hos bruker/pasient og det vil sannsynligvis frigjøre ressurser hos alle, også hos pasient.

12 av 16 har svart "ja" på behov for pårørendekontakt i kommunen og samtidig er det besvart stort behov for kunnskap innen ulike områder. Pårørendekontakt kan formidle generell kunnskap og gi støtte men behandleren bør samtidig gi psykoedukasjon til pårørende/bruker. Utelater man sistnevnte kan pårørende spille på et annet lag enn behandleren.

Taushetsplikt

Undersøkelsen viser at 4 av respondentene oppgir pålagt taushetsplikt mellom helsetjenesten og pårørende. De fire respondentene oppgir at de ikke vet, eller svarer nei på spørsmål om helsetjenesten har forsøkt å påvirke bruker til å oppheve taushetsplikten.

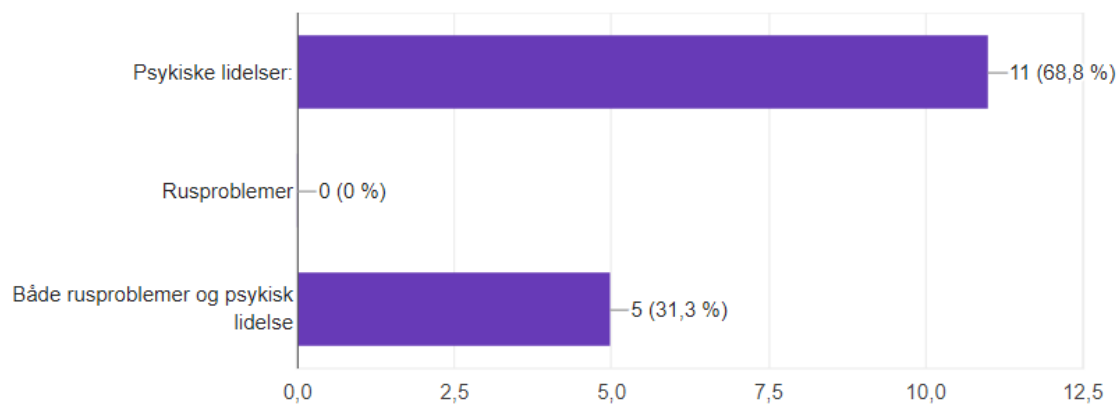
Det kan være grunner til at det foreligger taushetsplikt men helsetjenesten bør forsøke å få opphevet taushetsplikten for å mobilisere pårørende inn i hjelpearbeidet. Pårørende opplever trolig frustrasjon og maktesløshet ved å stå utenfor. Det er risiko for "motspill".

Ekstra kommentar: En av respondentene i undersøkelsen har i samtale med undertegnede fortalt at pasient (ektefelle) stilte krav til helsetjenesten at den pårørende skulle være med på "alt" og under hele behandlingsprosessen. Pasient er i dag rusfri og lever bedre med sine psykiske lidelser. De er fortsatt ektefeller.

Samlede svar på undersøkelsen

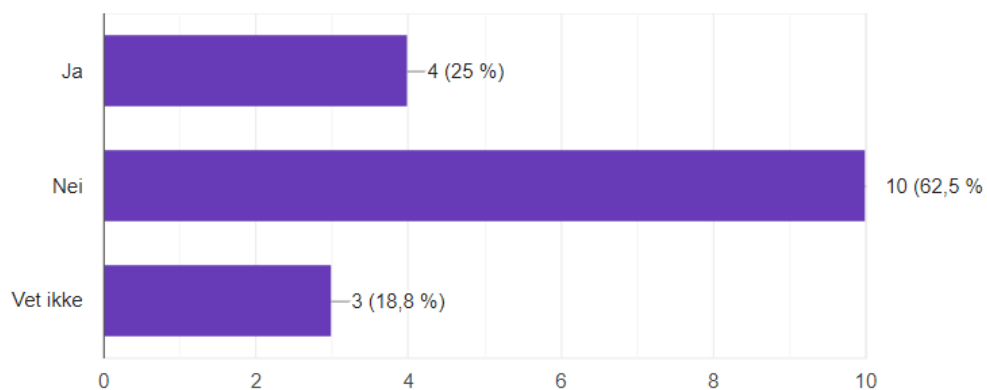
Jeg er pårørende til en som har:

16 svar

Bruker/pasient har pålagt helsetjenesten taushetsplikt overfor meg

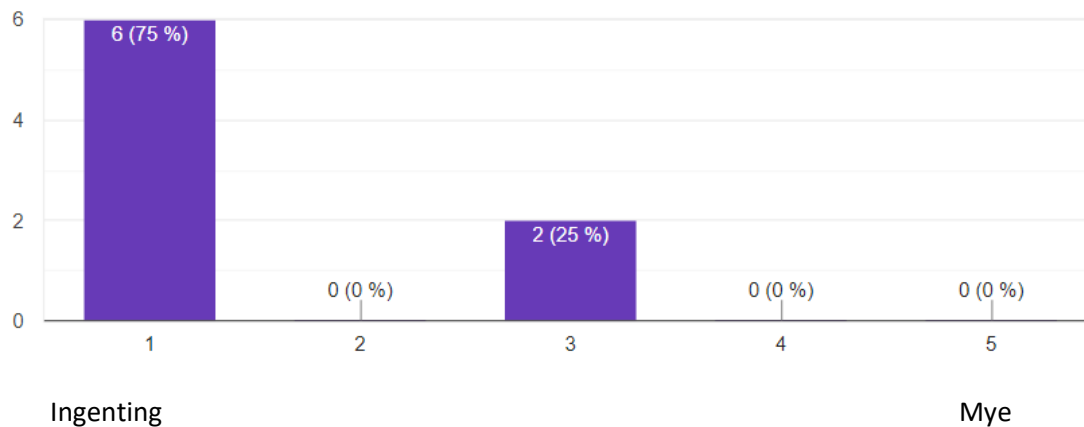
16 svar

Hvis pålagt taushetsplikt: Helsetjenesten informerer meg likevel på generelt grunnlag

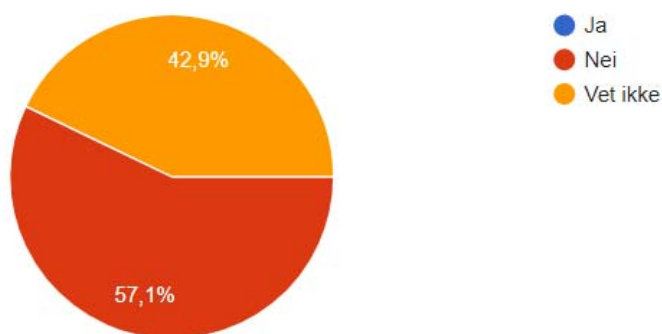

8 svar

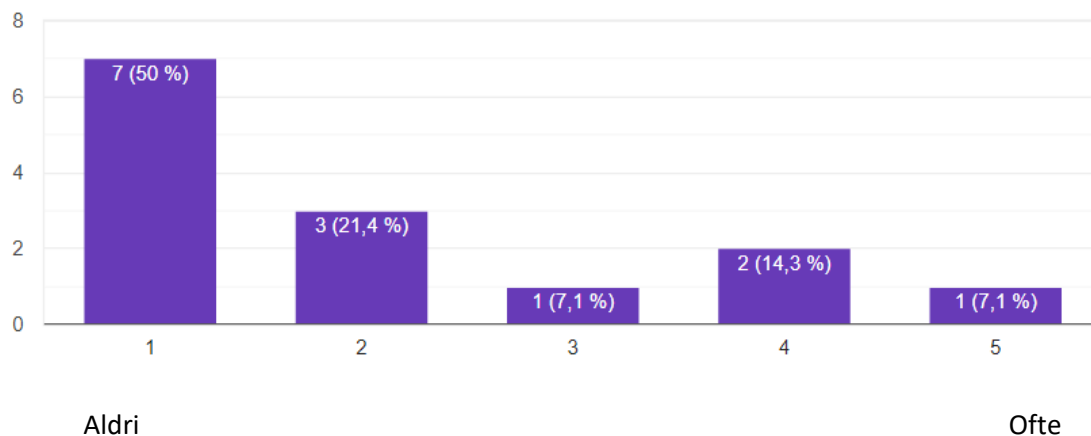
Hvis taushetsplikt: Helsetjenesten har prøvd å få bruker til å oppheve taushetsplikten slik at jeg kan involveres

7 svar

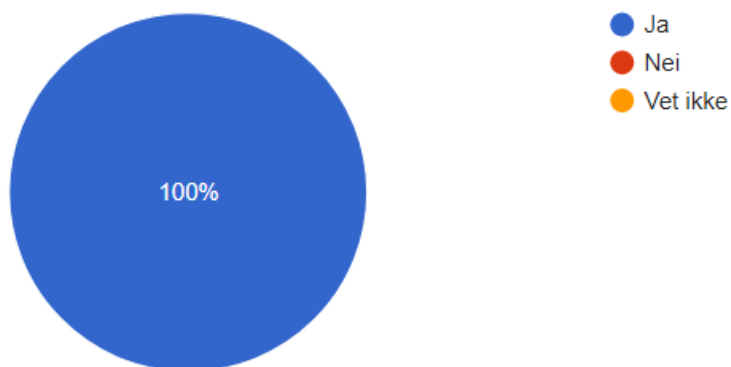
Helsetjenesten involverer meg som pårørende i behandling og oppfølging av bruker

14 svar

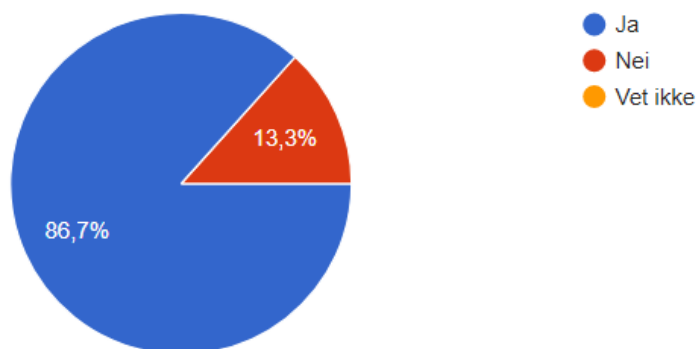
Som pårørende vil jeg involveres hvis jeg kan hjelpe

16 svar

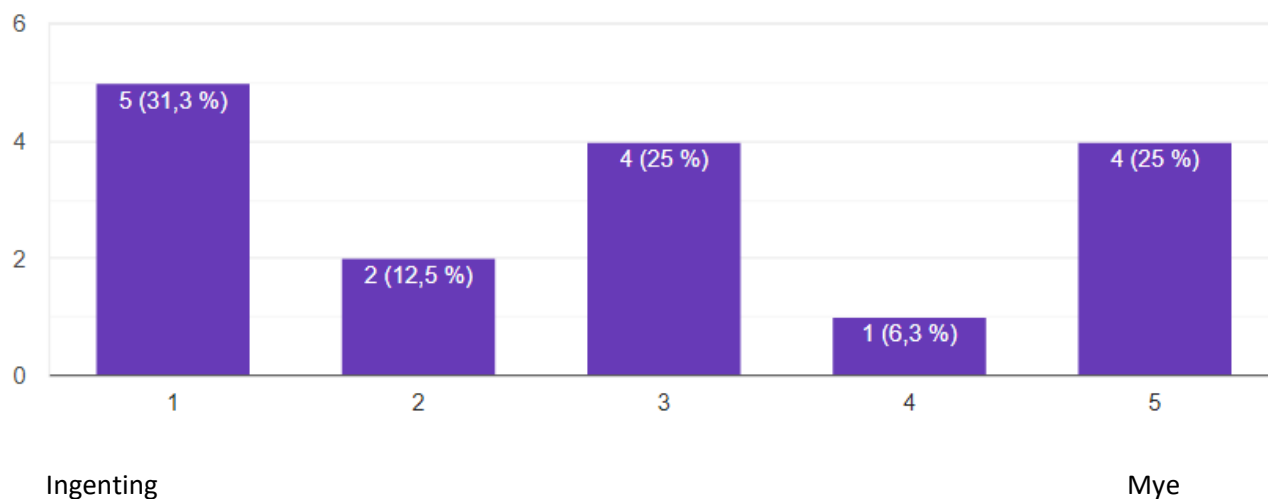
Den jeg er pårørende til har behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester.

15 svar

Jeg har kjennskap til hva en såkalt "individuell plan" er.

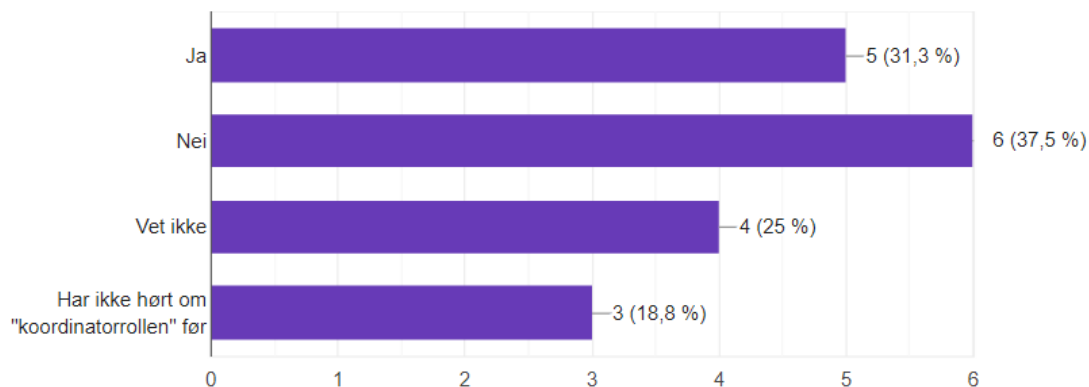
16 svar

Den jeg er pårørende til har en "Koordinator" internt i kommunen som bistår bruker, koordinerer og samordner tjenester internt i kommunen, og mellom andre instanser som NAV/DPS, og meg som pårørende.

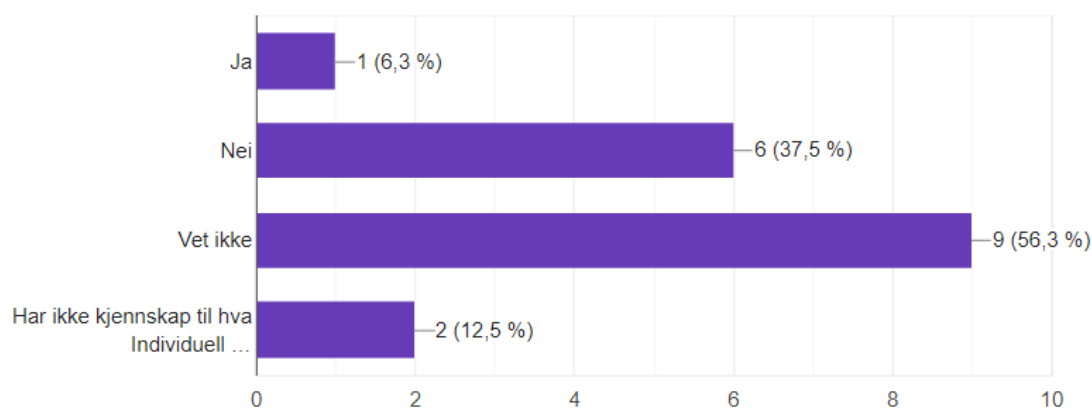
16 svar

Den jeg er pårørende til har en "Individuell Plan"

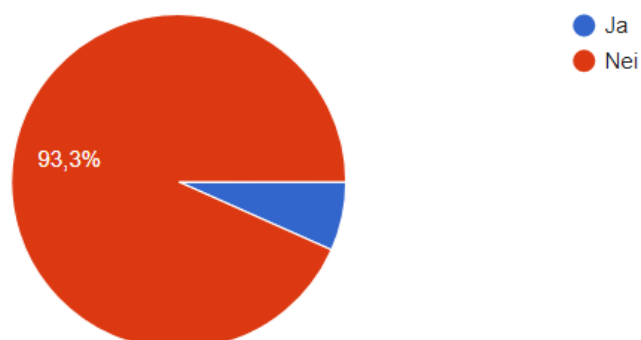

16 svar

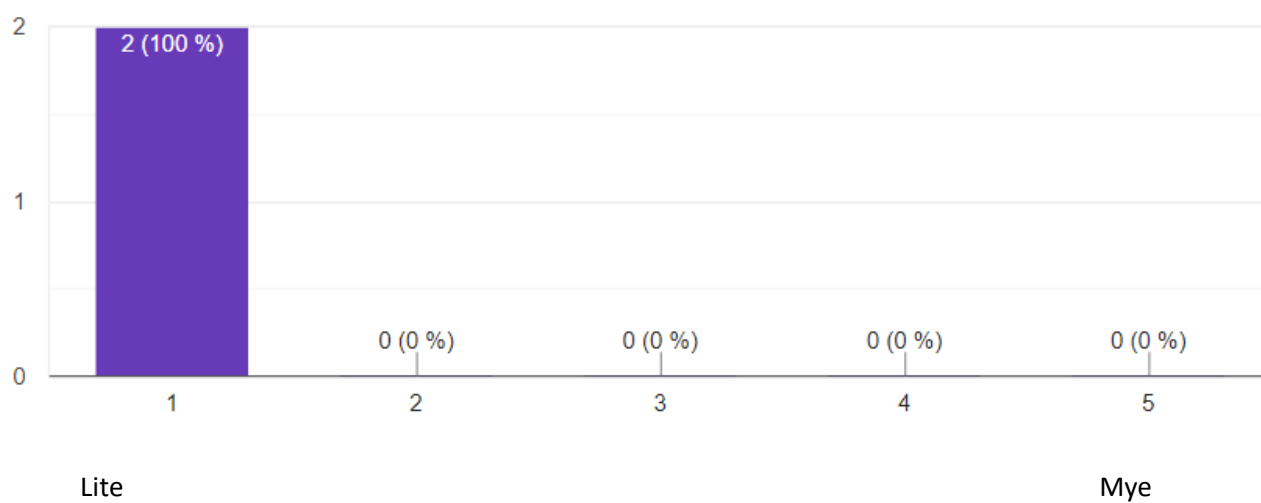
Jeg som pårørende er delaktig i utforming av individuell plan for bruker.

15 svar

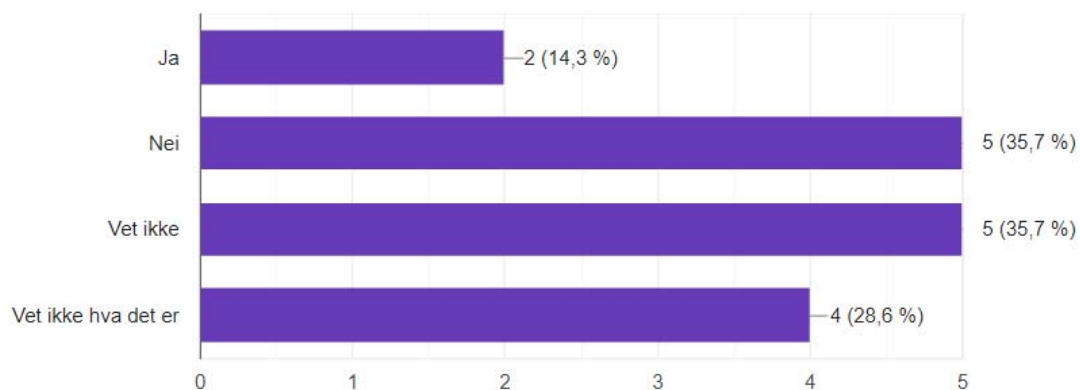
Hvis individuell plan: Den er oppdatert og godt gjennomarbeidet

2 svar

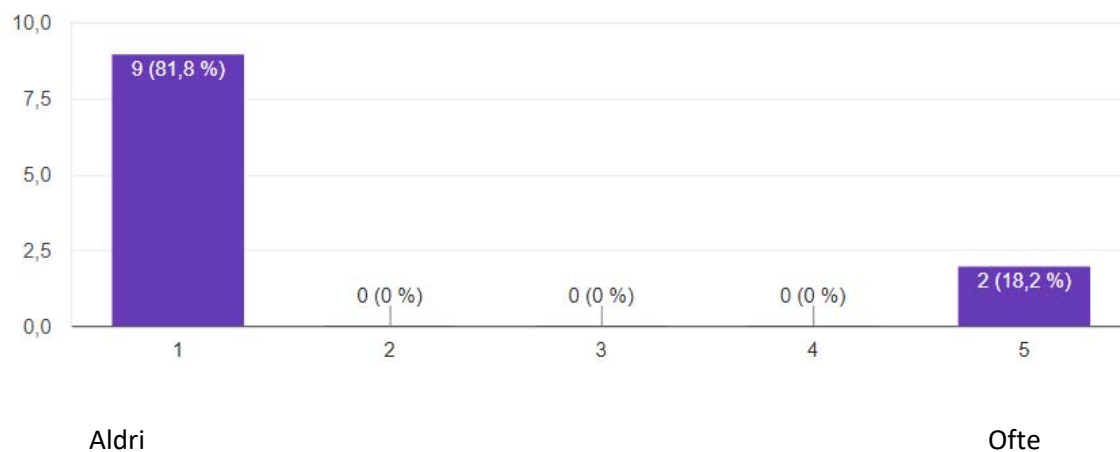
Det er opprettet en "Ansvarsgruppe" for bruker

14 svar

Jeg deltar i ansvarsgruppen

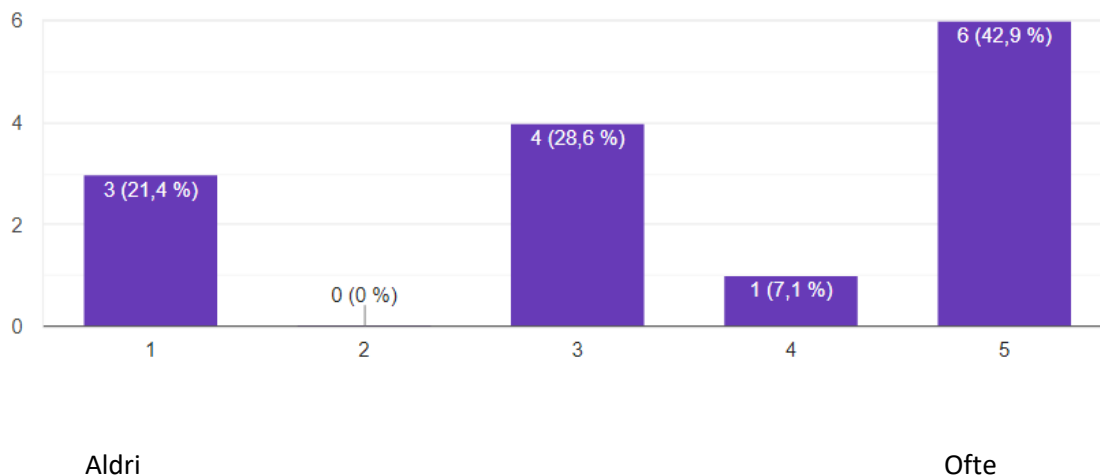
11 svar

Jeg føler at jeg må følge opp, koordinere og samordne hjelp fra helsetjenesten for den jeg er pårørende til:

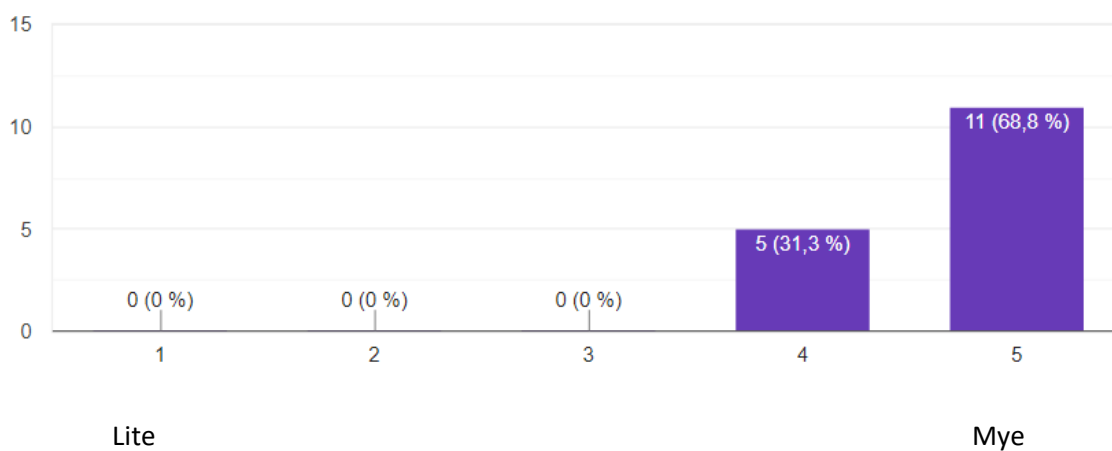
14 svar

Jeg gir mye praktisk hjelp og støtte til den jeg er pårørende til

16 svar

Jeg har behov for:

(16 respondenter har avgitt svar)	Ja	Nei	Vet ikke
Kunnskap om psykiske lidelser og behandling	13	2	0
Kunnskap om rus og rusbehandling	5	4	0
Kunnskap om hvordan pårønderollen påvirker meg	13	1	0
Kunnskap om hvordan jeg hjelpe den jeg er pårørende til	14	1	0
Kunnskap om hvordan jeg kan ivareta egen psykiske og fysiske helse	9	0	1
Kunnskap om hvordan jeg kan påvirke til behandling og innleggelse	11	1	1
Kunnskap om de nye "Pakkeforløpene" innen psykisk helse og rus	12	3	1
Kunnskap om pårørendes rettigheter og helsetjenestens plikter	12	4	0
Kunnskap om tvangsinnleggelse/behandling	10	4	1
Kunnskap om taushetsplikt og når helsetjenesten har rett til å gi informasjon til pårørende	10	3	0
Delta i samtalegruppe/selvhjelpsgruppe	12	0	1
Jeg har behov for en pårørendekontakt i kommunen som kan rettlede meg	12	4	0

Jeg har behov for at kurs og samlinger er lagt til

16 svar

